

Ο ΜΟΝΤΙΓΚΛ ΣΤΕΡΝΣ - ΠΡΩΗΝ ΠΡΕΣΒΕΥΤΗΣ ΤΩΝ ΗΠΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ - ΔΙΝ

Του Μιχάλη ΜΟΡΩΝΗ

ΑΝΟΜΟΛΟΓΗΤΕΣ αλήθειες και μάλιστα ορισμένες πικρές, διακρίνει κανείς στην ομιλία του πρώην Αμερικανού πρεσβευτή στην Αθήνα - Μόντιγκλ Στερνς στο συνέδριο για την Ελλάδα που έγινε την περασμένη εβδομάδα στην Ουάσιγκτον. Κυρίως στο πρώτο της μέρος, όπου επισημαίνονται «οι παλαιοί σηματοδότες».

Πράγματι η Ελλάδα «όσο καμιά άλλη χώρα της Δυτικής Ευρώπης είναι υποχρεωμένη να πάρει τις πιο δύσκολες αποφάσεις για τη μελλοντική εξωτερική της πολιτική», όπως τονίζει στην αρχή της ομιλίας του ο Αμερικανός διπλωμάτης. Είναι γεγονός επίσης «η έλλειψη (εκ μέρους της Ελλάδας) όποιες μεγάλης πρωτοβουλίας, που δεν θα είχε ως άμεσο ή έμμεσο στόχο τη δημιουργία πιο ευνοϊκής ισορροπίας δυνάμεως με την Τουρκία». Κατά πάσα πιθανότητα η έλλειψη αυτή μας έβλαψε.

Ναι, «κοινό στοιχείο των τριών περιόδων (της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής)... ήταν η σχέση αντιπαλότητας της Ελλάδας με την Τουρκία».

Με την τεράστια διαφορά, που θα μπορούσε να αντιτάξει κανείς, ότι κατά τη δεύτερη περίοδο, που το στοιχείο αυτό προβαλλόταν λιγότερο, κατά την άποψη του ίδιου, είχαμε: Τα Σεπτεμβριανά του '56, το ξεκλήρισμα των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης, της Ιμβρου και της Τενέδου το '63-64

και βεβαίως την εισβολή στην Κύπρο.

Το επιχείρημα αυτό δεν αναιρεί τη σημασία των επισημάνσεων του Μόντιγκλ Στερνς, όπως ότι: η αποχώρησή μας από το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ, το 1974, μας δημιούργησε προβλήματα. Το ίδιο ισχύει και για την άνευ όρων υποστήριξη που παρείχαμε μέχρι πρόσφατα στο Σέρβο ηγέτη Σλόμποταν Μιλόσεβιτς.

Η στήριξη ενός κομμουνιστή, όπως εμμέσως πλην σαφώς τον χαρακτηρίζει ο Στερνς, η υπερβολική εμπιστοσύνη που δείξαμε στο παρελθόν σε κομμουνιστικά καθεστώτα και η ιδεολογική αγκύλωση, που μας διακρίνει ακόμα και σήμερα, δεν μας επιτρέπουν να δούμε ότι «οι οικονομικές μας επιλογές έχουν απλοποιηθεί με τη δυσφήμιση των εναλλακτικών λύσεων».

Η ΕΣΩΣΤΡΕΦΕΙΑ μας, τέλος, αντικειμενικά αποτελεί μεγάλο μειονέκτημα και γι' αυτό έχει βαρύνουσα σημασία η προτροπή του Αμερικανού διπλωμάτη, ότι «η ελληνική κυβέρνηση πρέπει να πεισθεί και να πείσει τον ελληνικό λαό ότι με εξωστρεφής πολιτική θα ενισχύσει αποτελεσματικά την ισχύ της Ελλάδας».

Το υποκειμενικό στοιχείο όμως, ίσως και λόγω της ιδιότητας του κ. Στερνς, υπεισέρχεται εμφανώς στις προτάσεις που κάνει για την ενίσχυση της Ελλάδας στους «νέους δρόμους», όπως ονομάζει το δεύτερο μέρος της ομιλίας του. Και αυτό όχι γιατί προτείνει την ενίσχυση των ειδικών σχέσεων Ελλάδας - ΗΠΑ στον τομέα της ασφάλειας («η αυ-

ξανόμενη στρατηγική σημασία της Μεσογείου» είναι αναμφισβήτητη), αλλά λόγω της ετεροβαρούς ανάπτυξής τους, που προτείνει. Ο Αμερικανός πρεσβευτής χρησιμοποιώντας «ελλεικρινή γλώσσα», κατά τη διπλωματική ορολογία, υπογραμμίζει: «Οι ελληνοαμερικανικές σχέσεις να συνεχίσουν να εξελίσσονται με τον ίδιο τρόπο όπως και μετά το 1974, με την Ελλάδα να στρέφεται με αυξανόμενο ρυθμό στην Ευρώπη, για την οικονομική και πολιτική υποστήριξη, που οι προηγούμενες ελληνικές κυβερνήσεις αυτομάτως αναζητούσαν στις ΗΠΑ».

Η πρόταση αυτή περιλαμβάνει τα στοιχεία του κυνισμού και δείχνει προφανή αδυναμία. Ελλεικρινεία προθέσεων που φθάνει στα όρια του κυνισμού, γιατί δεν λαμβάνει υπόψη το βασικό κανόνα της προσφοράς και της ζήτησης, που ισχύει και στις διεθνείς σχέσεις. Αδυναμία γιατί ίσως δείχνει τις δυσκολίες, οικονομικές και άλλες, που αντιμετωπίζουν οι ΗΠΑ στην προσπάθειά τους να επιβάλουν την κυριαρχία τους στον κόσμο.

Έχοντας ως δεδομένο το ζητούμενο από την πλευρά της Ουάσιγκτον, «τη διατήρηση από την Ελλάδα ισχυρού ναυτικού και αεροπορίας και όσο γίνεται πιο στενές σχέσεις αμοιβαίας υποστήριξης με τις θαλάσσιες δυνάμεις ή τις κυρίαρχες δυνάμεις στην Ανατολική Μεσόγειο», σαφώς τις ΗΠΑ, όπως διευκρινίζεται, θα πρέπει να αναζητήσουμε στην προσφορά.

Στο θέμα των Σκοπίων ο κ. Στερνς αποδέχεται το δίκαιο των ελληνικών επιχειρημάτων, **αν και διαστρεβλώνει τους**

Η ελληνική εξωτερική πολιτική στη δεκαετία του '90: Παλιά ορόσημα, νέοι δρόμοι. Αυτός ήταν ο τίτλος της εισήγησης του Μόντιγκλ Στερνς, πρώην πρεσβευτή των ΗΠΑ στην Ελλάδα, στο συνέδριο που έγινε στην Ουάσιγκτον. Τα σημαντικότερα σημεία αυτής της ενδιαφέρουσας εισήγησης δημοσιεύουμε στη συνέχεια.

ΤΟ τέλος του Ψυχρού Πολέμου δεν επηρέασε άλλο κράτος, έξω από τα όρια του πρώην Συμφώνου της Βαρσοβίας, τόσο πολύ όσο την Ελλάδα. Ούτε κανένα άλλο δυτικοευρωπαϊκό κράτος θα βρεθεί στην ανάγκη να πάρει δυσκολότερες αποφάσεις εξωτερικής πολιτικής στο μέλλον. Ήδη, οι θέσεις σχετικά με την Ανατολική Ευρώπη, που είχαν πάρει διαδοχικές ελληνικές κυβερνήσεις από την εποχή της πτώσης της χούντας της Αθήνας, το 1974, συμπεριλαμβανομένου ιδιαίτερα του τύπου των βαλκανικών σχέσεων που θα εξυπηρετούσαν καλύτερα τα ελληνικά συμφέροντα, χρειάστηκε να αναθεωρηθούν δραστικά. Ποιος Έλληνας (ή ποιος άλλος) πολιτικός θα μπορούσε να είχε προβλέψει έστω και πριν από ένα χρόνο, ότι η Τουρκία και η Βουλγαρία θα ήταν τα πρώτα κράτη που θα αναγνώριζαν τις διεκδικήσεις ανεξαρτησίας της Γιουγκοσλαβικής Μακεδονίας; Ποιος θα μπορούσε να είχε φανταστεί ότι μια συντηρητική ελληνική κυβέρνηση θα βρισκόταν, το 1992, να προτιμάει τους αντικειμενικούς σκοπούς εξωτερικής πολιτικής των μεταβατισμένων κομμουνιστικών κομμάτων του Βελιγραδίου και της Σόφιας, από εκείνους των μη κομμουνιστών αντιπάλων τους; Και, τέλος, ποιος θα μπορούσε να διανοηθεί ότι η Ελλάδα, τόσο εξαρτώμενη από την υποστήριξη και τη συνεργασία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για την επίτευξη των φιλόδοξων οικονομικών στόχων της, θα διακινδύνευε την απομόνωση μέσα στους κόλπους της Κοινότητας, για πολιτικούς λόγους; Πραγματικά, η πυξίδα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής κινείται βίαια προσπαθώντας να εντοπίσει το μαγνητικό Βορρά της Ελλάδας και η διαδικασία του αναπροσανατολισμού έχει μόλις αρχίσει.

Η σύγχρονη ελληνική εξωτερική πολιτική που χρονολογείται από το 1832, οπότε οι ευρωπαϊκές δυνάμεις αναγνώρισαν την ανεξαρτησία της Ελλάδας από την Οθωμανική Αυτοκρατορία, μπορεί να διακριθεί σε τρεις φάσεις: η πρώτη, που διήρκεσε ως τη Μικρασιατική Καταστροφή του 1922, χαρακτηριζόταν από επεκτατισμό, καθώς το νεαρό ελληνικό κράτος προσπαθούσε να αποκτήσει το μέγιστο της παραδοσιακής γης των Ελλήνων, που οι Οθωμανοί θα μπορούσαν να υποχρεωθούν να εγκαταλείψουν με στρατιωτικά και διπλωματικά μέσα. Η δεύτερη, που διήρκεσε ως το 1974, χαρακτηριζόταν από παγίωση, καθώς διαδοχικές ελληνικές κυβερνήσεις, εκλεγμένες και ανταρτικές, αγωνίστηκαν για να περισώσουν το ελληνικό κράτος, εναντίον της ναζιστικής κατοχής κατά τη διάρκεια του Β' Παγκόσμιου Πολέμου και της κομμουνιστικής ανταρσίας αμέσως μετά. Η τρίτη, που διαρκεί μέχρι σήμερα, χαρακτηρίζεται από τη διαφοροποίηση των εξωτερικών σχέσεων της Ελλάδας, όπου συμπεριλαμβάνεται μια εξασθένιση των δε-

Πώς βλέπουν στ εξωτερική μας

σμών της με τις Ηνωμένες Πολιτείες προς όφελος στενότερης οικονομικής και πολιτικής ενσωμάτωσης στη Δυτική Ευρώπη και βελτιωμένων σχέσεων με την Ανατολική Ευρώπη.

Προς Τουρκία

Το κοινό στοιχείο και στις τρεις περιόδους, αν και λιγότερο έντονο στη δεύτερη από ό,τι στις άλλες, ήταν η σχέση αντιπαλότητας της Ελλάδας με την Τουρκία. Πραγματικά, μικρή μόνο υπερβολή θα ήταν να ειπωθεί ότι η ελληνική εξωτερική πολιτική επί 160 χρόνια δεν ανέλαβε καμιά μείζονα πρωτοβουλία, που να αποσκοπούσε, άμεσα ή έμμεσα, στο να δημιουργήσει μια περισσότερο ευνοϊκή ισορροπία δυνάμεων με την Τουρκία. Αυτό ίσχυε, κατά παράδοχο τρόπο και στην περίπτωση της απόφασης της κυβέρνησης Καραμανλή να αποσύρει τις ελληνικές δυνάμεις από τη στρατιωτική δομή του ΝΑΤΟ, το 1974. Παρ' όλο ότι αυτή η ενέργεια είχε ως βραχυπρόθεσμη συνέπεια την αύξηση της τουρκικής επιρροής στο ΝΑΤΟ, μακροπρόθεσμος αντικειμενικός σκοπός της ήταν να υπογραμμίσει την οργή της Ελλάδας για το λόγο ότι η Συμμαχία δεν ενήργησε για να εμποδίσει την απόφαση τουρκικών στρατευμάτων στην Κύπρο και να πείσει το ΝΑΤΟ και τις Ηνωμένες Πολιτείες να πάρουν περισσότερο σοβαρά την ελληνο-τουρκική αντιπαράθεση σε όλες τις εκδηλώσεις. Έτσι, όταν οι ελληνικές δυνάμεις επανενσωματώθηκαν στη στρατιωτική δομή του ΝΑΤΟ, το 1980, η συμμαχία μερίμνησε να ενισχύσει τη στρατιωτική θέση της Ελλάδας με τη δημιουργία ενός «ελληνικού» στρατηγείου του ΝΑΤΟ στη Λάρισα, ώστε να αντισταθμιστεί το «τουρκικό» στρατηγείο της Σμύρνης.

Αν η μεγαλύτερη φροντίδα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, από την εποχή της ανεξαρτησίας, ήταν να βελτιώσει τη στρατηγική θέση της Ελλάδας σε σχέση με εκείνη της Τουρκίας, μια πειστική δεύτερη μέριμνα ήταν η ασφάλεια των βορείων συνόρων της Ελλάδας και η κατάσταση των ελληνικών σχέσεων με τους βαλκανικούς γείτονες. Αυτή η μέριμνα οδήγησε την Ελλάδα στο ΝΑΤΟ, το 1952, τρία χρόνια αφότου οι ελληνικές κομμουνιστικές ανταρτικές δυνάμεις, που εφοδιάζονταν κατά κύριο λόγο από τη Γιουγκοσλαβία του Τίτο, ηττήθηκαν αποφα-

Απόπειρες να εξομοιωθεί η σύμπτωση του ονόματος των Σκοπίων μ' εκείνες της Μεγ. Βρετανίας και της Βρετανίας του Μεξικού και του Νέου Μεξικού υποτιμάει το γεγονός ότι αυτά τα ονόματα πρωτογράφησαν με αίμα και μειώνει την αγριότητα των παθών που προκάλεσε το Μακεδονικό, στο όχι και τόσο πρόσφατο παρελθόν.

σιστικά και έληξε έτσι ο άγριος ελληνικός εμφύλιος πόλεμος της περιόδου 1944-1949.

Το Μακεδονικό

Μια σημαντική διάσταση του Εμφυλίου - αυτός ξανάρχεται τώρα σπαραχτικά στη μνή-

μη των Ελλήνων, που παρακολουθούν τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας - ήταν η υποστήριξη που έδωσαν οι Έλληνες κομμουνιστές στην ιδέα μιας «ανεξάρτητης» Μακεδονίας, εκτεινόμενης από τα Σκόπια, την πρωτεύουσα της ορεινής ΝΑ περιοχής της Γιουγκοσλαβίας, ως τη Θεσσαλονίκη, πρωτεύουσα και μεγαλύτερο λιμάνι της Βόρειας Ελλάδας. Η μακεδονική Δημοκρατία του Τίτο εγκαθιδρύθηκε επίσημα με το γιουγκοσλαβικό σύνταγμα του 1946, καταρτισμένο στα πρότυπα του σοβιετικού. Τα γεωγραφικά όριά της χαράχθηκαν έτσι ώστε να περιοριστεί το μέγεθος της Σερβίας μέσα στη γιουγκοσλαβική ομοσπονδία και να αποθαρρυνθούν οι φιλοδοξίες των μεγαλοσέρβων εθνικιστών. Το όνομα της επιλέχθηκε τόσο για να διαφοροποιείται η νέα Δημοκρατία από τη Σερβία όσο και ως προειδοποιητική βολή προς τους Έλληνες, που λογικό ήταν να συμπεράνουν ότι ο Τίτο σκόπευε με την υποστήριξη του στους Έλληνες κομμουνιστές να προωθήσει την ενσωμάτωση της Βόρειας Ελλάδας σε ένα νέο κομμουνιστικό κράτος με την επωνυμία Μακεδονία και πρωτεύουσα τα Σκόπια. Παρ' όλο ότι η ρήξη του Τίτο με τον Στάλιν, το καλοκαίρι του 1948, εμπόδισε τους Έλληνες να εξακολουθήσουν να αμφισβητούν την οικειοποίηση του ονόματος της Μακεδονίας από τη Γιουγκοσλαβία, οι

ΕΙ ΤΗ ΔΙΚΗ ΤΟΥ ΕΚΔΟΧΗ ΓΙΑ ΤΑ ΣΥΝ ΚΑΙ ΠΛΗΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

λόγους για τους οποίους η Αθήνα δέχθηκε τη Δημοκρατία της Μακεδονίας της Ομοσπονδιακής Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας, μετά τη ρήξη του Τίτο με τον Στάλιν. Δεν ακολουθήσαμε αυτή την πολιτική γιατί «σωστά υπολογίσαμε ότι διατηρεί σε ύπωση το θέμα της Μακεδονίας», αλλά επειδή θέλαμε να στηρίξουμε την πολιτική του ΝΑΤΟ και των συμμάχων μας κατά τον Ψυχρό Πόλεμο, χωρίς καν να τους δεσμεύουμε για τη μελλοντική τους στάση.

Η ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ των ελληνικών θέσεων από τον κ. Στερνς, που δημιουργεί και ένα μεγάλο ερωτηματικό, γιατί η Ουάσιγκτον δεν τις στηρίζει επισήμως, περιλαμβάνει και ένα εντυπωσιακό στοιχείο. Οι ελάχιστοι Σλαβομακεδόνες που έμειναν στην Ελλάδα και εξελληνίστηκαν «θα μπορούσαν να μεταναστεύσουν στα Σκόπια...».

Εντυπωσιακή είναι και η πρότασή του, η προσφορά αν θέλετε, της ενίσχυσης των ιδιαίτερων σχέσεων ασφαλείας ΗΠΑ - Ελλάδας «μέσω της στενότερης συνεργασίας με τις ναυτικές δυνάμεις της Ρωσίας και της Ουκρανίας».

Προς τι, όμως αυτό; Για την αντιμετώπιση «της αστάθειας στα Βαλκάνια, τη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική», μέσω «επεμβάσεων... ανθρωπιστικών και στρατιωτικών, είτε μονομερών είτε πολυμερών».

Να προτείνει άραγε μία νέα συμμαχία; Για ποιο λόγο; Ποιο το όφελός μας;

Όχι, βέβαια, για «να προσεγγίσουμε με μεγαλύτερη ε-

μπιστοσύνη την Τουρκία». Κατά την άποψή του και έτσι είναι, την εμπιστοσύνη αντλούμε από το γεγονός ότι είμαστε μέλη της ΕΟΚ, αφού ο κύριος στόχος της Αγκυρας να καταστεί μέλος της Κοινότητας «θα επιτευχθεί μόνο μετά τη διευθέτηση των προβλημάτων της με την Ελλάδα και την αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων από την Κύπρο».

ΑΛΛΩΣΤΕ για την αντιμετώπιση των ελληνoturκικών προβλημάτων είναι σαφέστατος, τονίζοντας ότι «μια νέα αντιμετώπιση φυσικά σημαίνει να δούμε πέρα από το στάτους κβο στο Αιγαίο και την Κύπρο, και τον καθορισμό πλαισίων πολιτικής που θα μπορούσαν να βελτιώσουν τα θέματα αυτά».

Ποια να είναι τα πλαίσια πολιτικής; Μήπως ένα σύμφωνο φιλίας και συνεργασίας που θα πρέπει να υπογραφεί πριν από τη διευθέτηση του Κυπριακού;

Πάντως, αν η Ελλάδα μειώσει τις προδοκίες της για τις δυνατότητες της Ουάσιγκτον να ασκήσει πίεση στην Αγκυρα για τη διευθέτηση των προβλημάτων της Κύπρου και του Αιγαίου και «επιδιώξει αποδεκτές λύσεις με μεγαλύτερη φαντασία... η επιρροή των ΗΠΑ ίσως θα μπορούσε να ασκηθεί προς υποβοήθηση μακροπρόθεσμων διαπραγματεύσεων».

Ταυτόχρονα, όμως, «η Ελλάδα θα πρέπει να παίξει το ευρωπαϊκό χαρτί της με μεγαλύτερη προσοχή», επισημαίνει ο Μόντιγκλ Στερνς. Αυτό - βεβαίως αφορά τόσο στις σχέσεις μας με την Τουρκία - δεν θα πρέπει προφανώς να είμαστε συνεχώς αρνητικοί στην ενίσχυση των σχέσεών της με την

Κοινότητα - όσο και με τις ΗΠΑ.

Για τις σχέσεις μας με τις ΗΠΑ, έχει ήδη επισημανθεί ότι θα πρέπει να ενισχυθούν στον αμυντικό τομέα και δεν θα πρέπει να συνεχιστεί η εξασθένησή τους «προς όφελος της οικονομικής και πολιτικής ενσωμάτωσής μας στη Δυτική Ευρώπη». Διακρίνεται, δηλαδή, μία αντιπαράθεση ευρωπαϊκών και αμερικανικών συμφερόντων, που δεν θα πρέπει να εκμεταλλευθούμε, γιατί η Ελλάδα «δεν έχει την πολυτέλεια των απεριόριστων επιλογών στην εξωτερική της πολιτική», όπως κατά κάποιο τρόπο μας προειδοποιεί ο Αμερικανός πρεσβευτής. Μας προσφέρει μάλιστα και μια συμμαχία με τη Ρωσία και την Ουκρανία, με τις οποίες έχουμε ιστορικά καλές σχέσεις και κοινή θρησκεία, την Ορθοδοξία. Προς τι, όμως, η προσφορά; Μήπως για να παρεμποδιστεί η ανάπτυξη της κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής στους τομείς της άμυνας και της ασφαλείας;

Η υπονόμηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντίκειται στα συμφέροντά μας. Σε καμιά περίπτωση δεν θα πρέπει να εγκαταλείψουμε το στόχο της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης. Ταυτόχρονα δεν θα πρέπει να υποβαθμίσουμε τις σχέσεις μας με τις ΗΠΑ. Ίσως θα πρέπει μάλιστα να τις ενισχύσουμε. Απατώντας, δηλαδή, μια πολύ λεπτή πολιτική εξισορρόπηση των σχέσεών μας με την υπό εκκλόαση ευρωπαϊκή δύναμη που θα παραμείνει και ο αμετακίνητος στόχος μας, και την αμερικανική υπερδύναμη η οποία έχει τη δυνατότητα να μας βοηθά και να μας πιέζει. Το πρόβλημα είναι αν διαθέτουμε την απαραίτητη ικανότητα και φαντασία.

ΙΣ ΗΠΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

”

Η Ελλάδα κινδυνεύει να βρεθεί στη λάθος πλευρά της εξέλιξης στα Βαλκάνια και στην ΕΟΚ.

“

φόβοι τους για τις Γιουγκοσλαβικές προθέσεις ποτέ δεν κατασιγίστηκαν. Όλες οι ελληνικές κυβερνήσεις έδιναν ιδιαίτερη προσοχή στο να καλλιεργούν καλές σχέσεις με τη Γιουγκοσλαβία, με την αντίληψη ότι αυτή ήταν η καλύτερη πολιτική για να διατηρείται το μακεδονικό ζήτημα σε λανθάνουσα κατάσταση.

Το φάσμα μιας ανεξάρτητης σλαβικής Μακεδονίας, περιβαλλόμενης από ξηρά, εκτός αν εξασφάλιζε έξοδο στο Αιγαίο, αδύναμη, εκτός αν υποστηριζόταν από ισχυρότερους βαλκάνιους συμμάχους, είναι εκείνο που εξηγεί την επίμονη ελληνική εκστρατεία να εμποδίσει την αναγνώριση αυτής της Δημοκρατίας και τις σφοδρές ελληνικές αντιδράσεις στη χρήση του ονόματος Μακεδονία από τα Σκόπια. Αυτή η τελευταία θέση έχει πολύ παρεξηγηθεί από εκείνους έξω από την Ελλάδα, που αγνοούν ή λησμονούν την πρόσφατη ιστορία της περιοχής. Απόπειρες να εξομοιωθεί η σύμπτωση του ονόματος με εκείνες της Μεγάλης Βρετανίας και της Βρετανίας, ή του Μεξικού και του Νέου Μεξικού, υποτιμάει το γεγονός ότι αυτά τα ονόματα πρωτογράφησαν με αίμα και μειώνουν την αγριότητα των παθών που προκάλεσε το μακεδονικό ζήτημα στο όχι τόσο μακρινό παρελθόν.

Γρήγορες αλλαγές στα Βαλκάνια

Οι πρωτοβουλίες της Βουλγαρίας και της Τουρκίας να αναγνωρίσουν την ανεξαρτησία της Γιουγκοσλαβικής Μακεδονίας έστειλαν έτσι δυο μηνύματα στους Έλληνες, δυσάρεστα και τα δυο. Το ένα ήταν ότι οι βουλγαρο-τουρκικές σχέσεις είχαν βελτιωθεί θεαματικά. Το άλλο, ότι ο αγώνας της Ελλάδας να διατηρήσει τη Γιουγκοσλαβική

Μακεδονία μέσα στο πλαίσιο μιας μικρής Γιουγκοσλαβικής ομοσπονδίας δεν είχε επιτυχία.

Αυτές οι διπλωματικές αναστροφές καταδειχνουν ότι η βαλκανική κατάσταση αλλάζει πολύ γρήγορα, ώστε να μπορεί οποιοδήποτε κράτος να βασιστεί σε παραδοσιακές επιλογές ή να κάνει σίγουρες εκτιμήσεις για το πώς θα εξελιχθεί η νέα βαλκανική ισορροπία δυνάμεων. Η ελληνική κυβέρνηση θα χρειαστεί τώρα να επανεξετάσει τη βαλκανική πολιτική της κάτω από το φως αυτών των αναστροφών. Θα χρειαστεί να αναρωτηθεί αν οι προγενέστερες προσπάθειες της Ελλάδας να καλλιεργεί στενές σχέσεις με το δυσώνυμο καθεστώς Ζίβκοφ της Βουλγαρίας και η πιο πρόσφατα εκφρασμένη προτίμηση για το βουλγαρικό Σοσιαλιστικό Κόμμα - το Κομμουνιστικό Κόμμα Βουλγαρίας με άλλο όνομα - δεν αποδείχτηκαν αντιπαραγωγικές και εκτός πραγματικότητας. Στην πραγματικότητα, η βουλγαρική πολιτική της Ελλάδας είχε να κάνει λιγότερο με τη Βουλγαρία από όσο με την Τουρκία. Οι διώξεις της τουρκικής μειονότητας της Βουλγαρίας από τον Ζίβκοφ και η πιθανότητα ότι οι διάδοχοί του στο βουλγαρικό σοσιαλιστικό κόμμα θα ήταν σκληρότεροι απέναντι στους Τούρκους από όσο οι αντίπαλοί τους, οδήγησαν την Ελλάδα να υιοθετήσει θέσεις που μπορεί τότε να φαίνονταν ωφέλιμες, όμως σαφώς ξεπέρασαν την ωφελιμότητά τους.

Για παρόμοιους λόγους, η ελληνική κυβέρνηση θα υποχρεωθεί να επανεξετάσει τη Γιουγκοσλαβική πολιτική της. Η Σερβία και η Ελλάδα ήταν σύμμαχοι στους Α' και Β' Βαλκανικούς Πολέμους και στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο η Ελλάδα και η Σερβία καταλήφθηκαν από τα γερμανικά στρατεύματα, αλλά προχώρησαν, με βρετανική βοήθεια κατά κύριο λόγο, στη συγκρότηση αντιστασιακών κινήμάτων, που ήταν από τα σκληρότερα και περισσότερο αποφασιστικά στην κατεχόμενη Ευρώπη, παρά τις εσωτερικές διαίρεσές τους. Η Ελλάδα, λοιπόν, αισθάνεται κάποια έλξη για τους Σέρβους, για ιστορικούς και θρησκευτικούς λόγους.

Αυτή η έλξη σε συνδυασμό με την ευνόητη έντονη επιθυμία της Ελλάδας να δει να διατηρείται η σερβική επιρροή στη Γιουγκοσλαβική Μακεδονία, εξηγεί το γιατί η ελληνική κυβέρνηση εξακολουθεί να υποστηρίζει τό-

σο σθεναρά τον εθνικισμό του Σέρβου ηγέτη Σλόμπιταν Μιλόσεβιτς, ακόμη και τώρα που η δυτική κοινή γνώμη είναι ολοένα περισσότερο υπέρ της άποψης ότι η πολιτική του Μιλόσεβιτς ήταν ο κύριος υπεύθυνος για την έκρηξη του εμφύλιου πολέμου στη Γιουγκοσλαβία. Το αποτέλεσμα ήταν οι Έλληνες να απομονωθούν στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας κατά τη διεξαγωγή ενός πολιτικού διαλόγου, όπου οι απόψεις τους (και εκείνες του Μιλόσεβιτς) δεν απίθανο να επικρατήσουν. Αν η μεγαλύτερη οικονομική και πολιτική ενσωμάτωση βρίσκεται στην ημερήσια διάταξη της Δυτικής Ευρώπης, το αντίθετο ισχύει για την Ανατολική Ευρώπη. Η Ελλάδα κινδυνεύει να βρεθεί στη λάθος πλευρά και στις δυο αυτές ιστορικές εξελίξεις: αποκλεισμένη μέσα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, καθώς η Δυτική Ευρώπη επιδιώκει μεγαλύτερη οικονομική και πολιτική ενότητα - υπέρμαχος στην Ανατολική Ευρώπη ενόψει συγκεντρωτισμού που και οι ίδιοι οι Ανατολικοευρωπαίοι απορρίπτουν στη μεγάλη πλειοψηφία τους.

Τα πλεονεκτήματα

Αυτό, όμως, δεν είναι απαραίτητο. Η Ελλάδα διαθέτει ισχυρά διπλωματικά πλεονεκτήματα, που θα δούμε στη συνέχεια, και η παρούσα βαλκανική πολιτική της έχει υποστεί αποτυχίες, όχι μεγάλες ήττες - αποτυχίες επίσης που σημειώθηκαν πρόσφατα, στο πλαίσιο μιας συνεχούς διαδικασίας περιφερειακών αλλαγών, έτσι που η ελληνική κυβέρνηση δεν είχε χρονικά περιθώρια να επανεκτιμήσει τη θέση της και να αξιοποιήσει περισσότερο αποτελεσματικά την ισχύ της. Οι ίδιες οι αποτυχίες μπορούν ακόμη και να εξυπηρετήσουν ένα εποικοδομητικό σκοπό, αν η Ελλάδα βγάλει από αυτές το συμπέρασμα ότι τα παλιά ορόσημα που σηματοδοτούν τους πολυταξιδεμένους δρόμους της

Το συνέδριο της Ουάσιγκτον

Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ είχε την τιμητική του την προηγούμενη εβδομάδα στην Ουάσιγκτον, όπου πραγματοποιήθηκε διεθνές συνέδριο με θέμα: «Η Ελλάδα προς τον 21ο αιώνα».

Το συνέδριο αυτό χαρακτηρίζεται σημαντικό επιστημονικό και πολιτικό γεγονός για τη χώρα μας, όπου τη διοργάνωσή του είχε το ερευνητικό Ιδρυμα Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών του αμερικανικού Κογκρέσου, το «Woodrow Wilson», με συνδιοργανωτή από ελληνικής πλευράς το Πάντειο Πανεπιστήμιο και συμμετείχαν σ' αυτό πολιτικές και επιστημονικές προσωπικότητες των ΗΠΑ και της Ελλάδας, καθώς και Έλληνες διανοούμενοι και δημοσιογράφοι.

Τα θέματα τα οποία αναπύκθηκαν από τους ομιλητές και που έδωσαν την ευκαιρία να ανταλλάξουν ενδιαφέρουσες απόψεις μεταξύ Αμερικανών και Ελλήνων για το μέλλον της χώρας μας, ήταν: «Στόχοι και προκλήσεις της εξωτερικής μας πολιτικής». «Το μέλλον των θεσμών και πολιτικής κουλτούρας». «Η πορεία της ελληνικής οικονομίας». «Αδυναμίες και δυνατότητες της ελληνικής κοινωνίας». «Παράδοση και σύγχρονες προκλήσεις του ελληνικού πολιτισμού».

Την εισήγηση για την εξωτερική μας πολιτική έκανε ο πρόεδρος του Πάντειου Πανεπιστημίου, κ. Δ. Κώνστας, που ήταν και η ψυχή του συνεδρίου. Έθεσε με την εισήγησή του το θεωρητικό πλαίσιο μέσα στο οποίο ευχάκηκε να κινηθεί η ελληνική Πολιτεία στη χάραξη μιας πολιτικής σύγκλισης, έναντι εκείνης της διαφοροποίησης.

Από αμερικανικής πλευράς μίλησε και ο πρώην Αμερικανός πρέσβης στη χώρα μας, Μόντι Στερνς.

Επίσης στο συνέδριο έκαναν παρεμβάσεις στη συζήτηση για την οικονομική πολιτική της χώρας μας, ο υπουργός Εμπορίου και Βιομηχανίας, κ. Ανδρέας Ανδριανόπουλος και οι βουλευτές του ΠΑΣΟΚ, κ. Κώστας Σημίτης και Γεράσιμος Αρσένης.

Να σημειώσουμε ακόμα, ότι το «Woodrow Wilson» παρόμοια συνέδρια έχει διοργανώσει, από τις χώρες της Ευρώπης, για την Ισπανία και την Πορτογαλία πριν από λίγα χρόνια.

παραδοσιακής ελληνικής εξωτερικής πολιτικής - ορόσημα που δείχνουν προς την κατεύθυνση του «μακεδονικού ζητήματος», του «πανσλαβικού ζητήματος» και του «τουρκικού ζητήματος» - δεν προσδιορίζουν αναγκαστικά τους δρόμους που η Ελλάδα πρέπει να ακολουθήσει στο μέλλον.